

ПАВЛЕ ПОПОВИЋ

ПОЕЗИЈА ДУШАНА КОСТИЋА

Неколико деценија у нашој поезији живи, ствара и обележава један део ње, једну њену могућност, особена лирска природа, тихи и упорни ткач поезије интимних вибрација, постојан у својим поетским опредељењима, песник Душан Костић. Дуги и плодни стваралачки процес, означен константним успоном, крунисао је делима која, сасвим извесно, заузимају видно и трајно место у литератури српског језичког подручја.

Од самог почетка своје песничке авантуре Костић је нераздвојно везан за пејзаж и људе, за модре, слеђене врхове горостасних планина свога краја, за зелена и тамна пространства зелених шума, за реке, језера и мора, за блага поднебља Медитерана, јаке и опојне мирисе југа, за жарке боје биља тога краја, за маслину, мудро и дуговечно дрво плодности, за далека и усамљена оточја, за птице изгубљене у плавим просторствима. Он је живописни и импресионистички сликар природе и њених лепота. Али то нису само пуки сликарски мотиви који истичу визуелну вредност предела, то су, поред тога оквири и миљеи за поезију дубоке загледаности за скривене кутове сопствене душе као и брижне загледаности у људске судбине, загонетке живота и пролазности свега.

Тако је и почео. Већ у петнаестој години живота објавио је прву песму. Он ту пева о реци и месечини која је у хладним таласима воде исплела сребрне мреже. Све, дакле, пролази као што протиче вода реке, али у тој пролазности сан и јава живота плету своје мреже у којима јесмо од почетка до краја живота. Тај мотив песник не напушта ни у каснијим делима. Од тада па надаље, Костић је остао неуморни поетски неимар своје куле од биља, тишине и мелодичних, сетних вибрација своје душе.

Душан Костић песник дубоког сензибилитета, топле осећајности, интензивног доживљаја и саосећања са људским болом и

патњама, лако се и орно уклопио у револуционарни покрет, пред Други светски рат, на Београдском универзитету, где је дошао да студира. У отпору и побуни Костићевог лирског духа против социјалних неправди и класних неједнакости налазе се почети његове револуционарне поезије која се у току Другог светског рата, а и касније, развила у поезију која има добар ослонац на традиције нашег родољубивог песништва. Искуство борца за ослобођење, суровости рата, с једне стране и хуманизам сензибилног лиричара с друге стране, нашли су, у Костићевој поезији са ратним темама, могући *modus vivendi*. Лирску разнеженост и осетљивост, у суровим временима рата, Костић успева да одржи и утка у своје стихове.

Меланхолија, бол, осамљеност, мекота и устрепталост на сваки додир карактеристична су својства доброг дела Костићеве лирике. Одатле он извлачи оптималну снагу поетске вокације. Али његова осамљеност, иако у свему присутна, не води у незнађе и дезоријентацију. Он верује да, и тако у души рањен и осамљен као светионик, може бити спас и путоказ неком лутајућем, изгубљеном духу.

Из топлотог херцеговског поднебља слушамо тихи лирски, ни шкрт али ни разливен, разговор песника са природом, њеним чарима, слутимо поистовећење са њом и њеним менама. Ту, у корицама књиге *Посијобина маслине*, затворио је Душан Костић целу једну гаму лирских звукова и створио читаву галерију слика и симбола. Насред ове устрептале књиге стоји граната маслина, дуговечно дрво мудрости као централни симбол око кога се шире и други као прави драгуљи поетског сажимања. Нема празног хода у овим стиховима. У овим песмама одвија се присни разговор песника са природом, дакле, разговор кратковеког човека са дуговеком маслином, симболом мира, стрпљења, плодности и мудрости, разговор са маслином од које учимо постојане вредности живота. Гледамо и како се уз маслину пење узвијуша имела, лепоцвета сисуља, такође једна од симбола лековитости и дуговечности. Слушамо шта маслина поверава имели, колико је патње, у току дугог века, живот учорио у њеном стаблу. Патња је један од главних мотива песника Душана Костића.

У поетском експонирању овог лиричара рафинираног духа преовлађује оно интимно исповедање које се не своди само на изражавање осамљености, сете и носталгије за детињством и пејзажима родног краја већ и на поезију наде за човека, за лепоту и хуманизам и поред горчине и тегобе живљења. У суштини кроз цело Костићево дело провлачи се мотив добра и зла. У сукобу те две категорије и на тој основи, Костић гради естетско уметничку и мисаону димензију свога песништва. Мисаоност Костићеве лирике, дакле, није неорганизовано и узгредно поетско подручје, нису то рефлексије које само згодно легну, наиђу, утекну у песму, та је

мисаоност вешто уткана и она увек има своје природно место, логичан узрочник и подстицај као и сасвим јасне намере и поруке. Оне су резултат константне опседнутости песника егзистенцијалним проблемима људског живота, иако то то привидом не изгледа увек тако, резултат упорног трагања за духовним вредностима. Костићева поезија није увек преовлађујуће спољне већ унутрашње драматике и немира, али са тим спољним светом успоставља мост, утврђује стварност у себи и ван себе, разграђује тај свет изнутра и трага за дубљим и хуманијим смислом живота.

Путовање је врло инспиративан мотив и доста присутан у поезији Душана Костића. Свако отискивање у свет - а доста је путовао - удаљавање од родног краја, изазива у њему јаку чежњу за повратком, носталгичну тугу за родним пејзажима и осећање осамљености. Заљубљеност у родне пејзаже, и опчињеност родним крајем, лепотама сурових Комова, Проклетија и Виситора, бистром водом Плавског језера и немирним брзацима Лима, те људима тога краја макар се упутио и у дуга лотијевска путовања и по егзотичним морима и оточју, макар обилазио архипелаге Атланског и Тихог океана - враћају га увек себи, своме родном крају и детињству и подстичу на тихи лирски сентимент, чежњу, носталгију, употређење.

За песника Душана Костића детињство је извор свих правих вредности, извор чистоте и невиности, извор оних идеала о којима песник сања. Песник је разапет између сећања на детињство и младост, проведено у чистоти родног пејзажа, невиности природе и оног живота који сада проводи у забукталом граду, чији убрзани ритмови међу човека и у коме се он најчешће осећа осамљеним и изгубљеним али и превареним од живота. Како се вратити у чистоту детињства?! Остају само туга, бол и горко осећање неумитне пролазности свега. То поређење и сукоб оног некад и овог сада, оног тамо и овог овде врло је присутно у његовом лирском исповедању. Далека пространства, привлачна и непозната, с једне и лепота знаних и драгих му пејзажа родног краја, с друге стране. Замишљен и сетан увек, он путује великим просторствима света, просторствима копна и океана; радо се отискује у непознато али никада не кида везу са родним крајем, са пределима и временом прохујалог детињства, са тим духовним уточиштем. Ту чистоту душе и баснословни извор поезије, песник чува у себи као заштиту од суровости савременог живота, баналности и патворини свега. Тамо су и корени готово целокупне његове устрептале и рафиниране лирске творевине. Чему егзотична лепота атола када су изгубљено удаљени од главног копна, од свог великог тела, одбачени, усамљени, неприступачни као животом огорчени људи. Најзад, чему богатство и лепота људске душе ако је човек одвојен од свог тла, од свог изворишта, ако те вредности не може да поклони

и дели са неким. То осећање припадности својим коренима, роду и пејзажу снажно је и често испољавано у песмама Душана Костића. Уосталом, цела једна збирка песама под насловом *Архијелаг* има у промисли и емотивном садржају велику тугу због одвојености од копна дакле од целине, као што је и човек одвојен од свог рода.

Душан Костић, лирик, путописац, новинар, академик има за собом значајан поетски опус видљиво уграђен у нашу књижевност. Његова поезија је сва окренута животу - оном јуче, овоме данас и ономе сутра.

Pavle Popović

THE POETRY BY DUŠAN KOSTIĆ

Summary

For a few decades in our poetry there has lived, created and designated one part of it, one of its possibilities, a specific lyrical nature, a calm and consistent weaver of poetry of intimate vibrations, persistent in his poetic commitments, poet Dušan Kostić. A long and fruitful creative process, characterized by constant ascent, was crowned by pieces which occupy a visible and permanent place in the literature of Serbian linguistic area.

In course of his entire literary work, D. Ostojić was linked with landscape and people, with homeland areas, rivers, lakes and sea, with mild environs of Mediterranean... He is a lively and impressive painter of nature and its beauties. But, painters' motives are also the frames for the poetry of profound insight into the hidden silences of his own soul and devoted observation of human destinies.

Melancholy, pain, loneliness, softness and trembling to each touch are typical properties of a major part of Kostić's lyrics. Therefrom he draws out an optimal strength of poetic vocation. But, his loneliness, although present, does not lead to despair.

The author analyses especially the collection *Native Soil of Olive*, in the centre of which there is a branchy olive, long - standing tree of wisdom as a central symbol around which there spread the other jewels of poetic condensation. In these poems there flows an intimate talk of human with nature, talk of creative human with long - living olive, from which one can learn the constant values of living.

To travels, as a very inspiring motive in the poetry of D. Kostić, are also highlighted.

So are the childhood of all values, purity and virginity, like a source of ideals the author dreams of.

Lyric, novelist travel writer, journalist, academician, Dušan Kostić has left a significant poetic opus, visibly built in our literature. His entire poetry is directed towards life - yesterday's, today's and future one.